

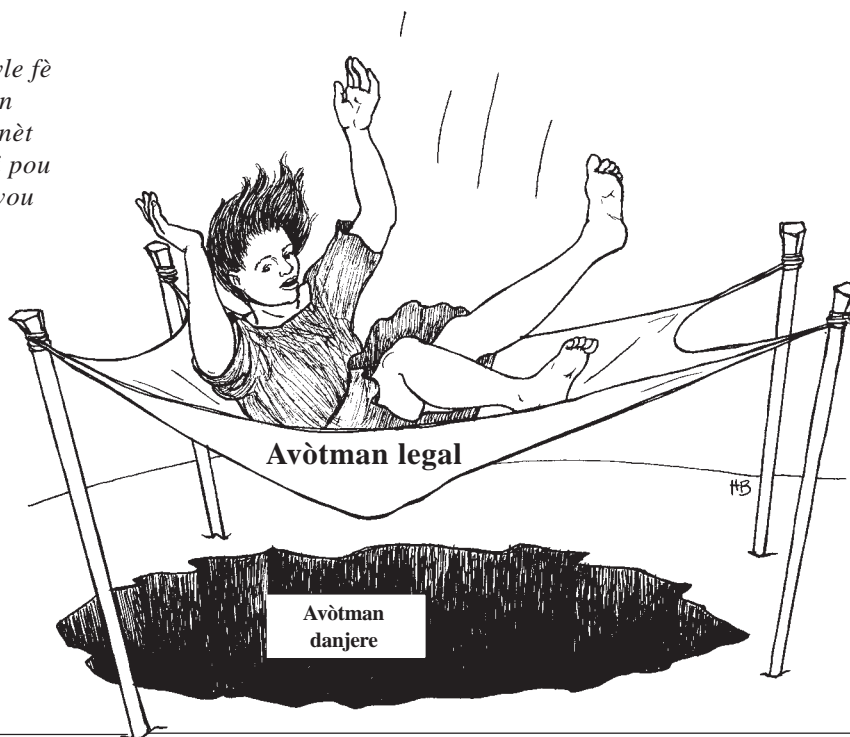
Chapit 15

Nan chapit sa a, n ap jwenn:

Pouki sa gen fanm ki fè avòtman?	239
Avòtman san danje ak avòtman ki danjere	241
Lè n ap deside fè avòtman	243
Metòd avòtman ki san danje	244
Kijan pou n konnen si yon avòtman ap fèt san danje	246
Kijan yon avòtman san danje dwe pase	248
Kisa k ap pase apre nou fin fè avòtman	249
Planin familyal apre yon avòtman	250
Konplikasyon nan avòtman.....	251
Si n ap senyen anpil nan vajan	251
Èd ijan ijan lè n ap senyen twòp	252
Endispozisyon.....	254
Enfeksyon.....	255
Si n pèdi konesans	258
Lè n vle di fanm nan fè wete pitit nan pase se sa l te deside fè	258
Prevansyon kont avòtman nan move kondisyon.....	259

Avòtman ak konplikasyon li ka bay

Lè yon fanm pa vle fè pitit, avòtman san danje lalwa rekonèt se dènye chans li pou l pa tonbe nan twou avòtman danjere

Lè yon fanm fè yon jan pou l jete yon pitit, yo rele sa “avòtman”. Nan liv sa a, nou sèvi ak mo avòtman an lè n vle di fanm nan fè wete pitit nan pase se sa l te decide fè. Lè yon fanm ansent pèdi tibebe a yon fason natirèl, san l pa t vle, nou rele sa “fòs kouch”.

Desizyon fè avòtman pa janm fasil. Yon fanm gen dwa chwazi fè avòtman poutèt:

- li deja fin genyen valè pitit li ka okipe a.
- gwosès la ap mete sante l oubyen lavi l an danje.
- li pa gen yon nonm ki ka ede l pran swen timoun nan.
- se yon kadejakè ki te ansent li.
- gen yon moun ki ap ba l presyon pou l fè sa.
- timoun nan ka fèt ak gwo pwoblèm (li gen yon donmaj depi nan vant manman an).

➤ *Youn nan rezon ki fè fanm ansent san yo pa vle, epi yo oblije fè avòtman, se paske manke sant planin familyal, epi paske enfòmasyon sou sèks ak kontak seksyèl pa sikile ase.*

Poukisa gen fanm ki fè avòtman?

Gwosès moun pa ni chwazi ni aksepte ka parèt, lè..

M pat panse ou te kapab ansent premye fwa a.

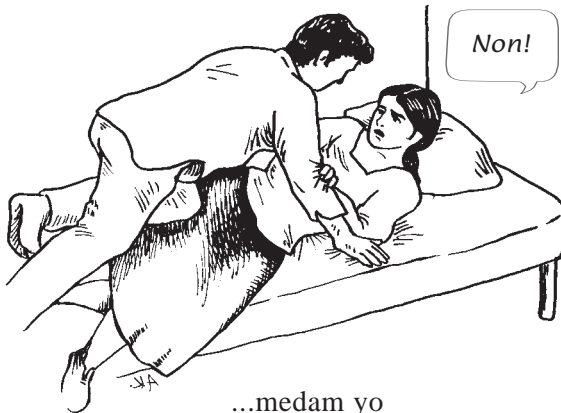
...ni fanm nan, ni nèg la, pa konn kijan yon fi vin gwòs.

Toutotan w pa gen 18 lane epi w poko marye, ou pa gen dwa fè planin

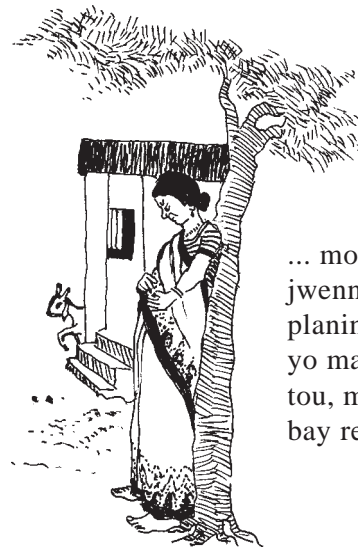

...travayè sante yo kwè ke gen fanm ki poko gen laj pou yo fè planin.

Non!

...medam yo viktim kadejak

... moun pa ka jwenn metòd planin, yo itilize yo mal, oubyen tou, metòd la pa bay rezilta.

Metòd planin dijans

Yon fanm ki pa gen plis pase 3 jou depi l te al fè lanmou san pwoteksyon ka rive evite gwosès. Men fòk manmzèl aji vit (GADE NAN PAJ 224).

Yon avòtman ki fèt nan bon kondisyon gen mwens danje pase yon akouchman.

Avòtman pa gen ankenn danje, lè:

- se yon travayè sante ki gen bon jan fòmasyon ak eksperyans ki fè l.
- li fèt ak zouti ki fèt pou sa.
- li fèt nan bon kondisyon liyèn. Fòk tout sa k ap antre nan vaje ak nan matris fanm nan byen dezenfekte (san ankenn mikwòb).
- pa gen plis pase 3 mwa (12 semèn) depi fanm nan te gen règ li dènye fwa a.

Avòtman chaje danje, lè:

- se yon chalatan (machòkèt) ki fè l.
- li fèt ak move zouti oubyen move medikaman.
- li pa fèt nan bon kondisyon liyèn.
- fanm nan ansent depi plis pase 3 mwa (12 semèn) (sòf si l fèt nan yon sant sante oubyen lopital ak aparèy espesyal).

AVÒTMAN NAN MOVE KONDISYON TOUYE FANM

Chak ane, gen 55 milyon avòtman ki fèt sou latè. Nan pi fò ka, medam yo rive chape, menm lè se avòtman lalwa pa rekonèt. Men, avòtman nan move kondisyon ka lakòz swa lanmò, swa konplikasyon tankou, paregzanp, enfeksyon, doulè pou lavi diran ak esterilite.

Depi toutan, lè medam yo dezespere, yo toujou chèche yon jan pou mete pwèn final nan yon gwosès. **Men tanpri souple, pa pran chans ak teknik sa yo. Yo chaje danje.**

- Pa foute ankenn zouti ki gen pwent, tankou baton, fil fè oubyen tiyo PVC nan vaje nou ak nan matris nou. Bagay sa yo ka dechire matris nou. Nou ka gen emoraji ak enfeksyon k ap mete lavi nou an danje.
- Pa foute ni zèb, ni lòt fèy (oubyen rasin) nan vaje nou oubyen nan matris nou. Vye bagay sa yo gen dwa chode n oubyen yo ka ban n gwo iritasyon, sa ki ka lakòz donmaj, enfeksyon ak emoraji.
- Pa foute ankenn pwodui tankou klowòks, fab, sann, savon oubyen gaz (kewozin) nan vaje nou oubyen nan matris nou. Pa bwè yo tou.
- Pa bwè okenn gwo dòz medikaman oubyen remèd fèy, pa foute yo nan vaje nou, pou n ka jete yon pitit. Si n sèvi, ak twòp klowokin (medikaman pou malarya) oubyen ak twòp ègometrin ak oksitosen (medikaman pou emoraji apre akouchman), nou ka mouri anvan n reyisi jete pitit la.
- Pa frape vant nou, pa lage kò n tèt anba nan yon eskalye. Ak teknik sa yo, nou ka blese tèt nou, nou ka fè yon emoraji entèn, san n pa rive jete pitit la.

ATANSYON Pa janm foute anyen nan matris nou. Epi pa janm kite ankenn bès machòkèt foute anyen nan matris nou. Nou ka pèdi lavi nou.

Avòtman sou danje ak avòtman ki danjere

Sou 100 000 fanm ki fè avòtman nan bon kondisyon, se yon sèl ki ka pèdi lavi l.

Men sou 100 000 fanm ki fè avòtman nan move kondisyon, gen ant 100 ak 1000 ki mouri.

➤ *Evite avòtman nan move kondisyon. Si n pa vle fè pitit, fè yon jan pou n pa ansent.*

POSIBLITE POU YON FANM FÈ AVÒTMAN NAN BON KONDISYON

Lè yon fanm gen tèt chaje poutèt li pran yon gwòs san l pa t vle, li ta fèt pou l kapab avòte legalman (kidonk, fè yon avòtman lalwa rekonèt) san danje. Men chak peyi gen lwa pa l sou kesyon avòtman an.

Avòtman legal. Si lalwa rekonèt avòtman, fanm nan ka antre nòmalmman nan yon sant sante oubyen nan yon lopital, li peye yon ti kòb epi l avòte nan bon kondisyon. Nan peyi kote sa fèt kon sa, prèske pa gen fanm ki malad oubyen ki mouri akòz konplikasyon avòtman.

Avòtman legal nan kèk ka. Nan kèk peyi, lalwa rekonèt avòtman nan kèk ka sèlman, tankou:

- si se yon kadejakè ki ansent fanm nan oubyen yon malandren nan fanmi l.
- si, daprè doktè, gwosès la ka mete sante fanm nan an danje.

Men, anpil fwa, epi menm nan ka sa yo, medam yo konn gen pwoblèm pou yo jwenn posiblite avòte. Doktè ak travayè sante gen dwa pa menm fin konnen ki sa lalwa di toutbon. Yo gen dwa pa fin vle fè avòtman an aklè, oubyen tou, yo gen dwa mande yon pakèt lajan. Medam yo menm, yo ka pa menm konnen si gen avòtman legal oubyen si gen posiblite pou moun fè avòtman nòmalmman, nan peyi kote y ap viv la.

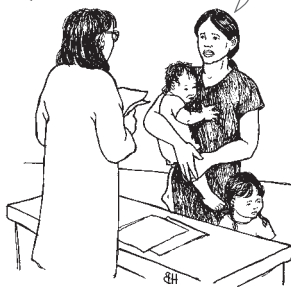
Avòtman ilegal (sa vle di, lalwa pa rekonèt sa). Si avòtman pa legal, lapolis gen dwa arete ni medam yo, ni moun ki ede yo avòte. An reyalyite, pi fò kote sou latè, sa pa janm rive la. Men nan peyi kote lalwa pa rekonèt avòtman, gen plis fanm ki mouri akòz avòtman nan move kondisyon ak gwosès malè pandye. Konsa tou, gen yon bann lajan ki depanse nan tretman konplikasyon avòtman ki fèt nan move kondisyon. Lajan sa a ta ka byen itil pou mete plis sèvis sante pou fanm yo.

Si nou ansent, pa met lan tèt nou avòtman se yon bagay ilegal. Al fouye nan lwa peyi n. Chèche avantaj nan lalwa ka pi fasil pase goumen pou chanje lalwa. Epi menm si avòtman ilegal, kapab byen gen moun ki pèmèt fanm jwenn posiblite pou yo fè avòtman san danje. Antouka, si n kapab avòte nan bon kondisyon sa ka fè n chape anba lanmò nan avòtman machòkèt.

➤ *Fòk yon fanm toujou ka jwenn laswenyay nan men doktè (oubyen lòt travayè sante), lè l ap soufri ak konplikasyon apre avòtman, menmsi, nan peyi kote fanm nan ap viv la, lalwa pa rekonèt avòtman. Epi dayè, souvan, moun mal pou fè diferans ant fos kouch ak avòtman, sof si gen moso nan pitit nan ki te rete nan matris la.*

Si w pa gen kòb, nou pa ka fè anyen pou ou.

Tanpri souple! M OBLIJE wete timoun nan!

Lòt baryè ki anpeche fanm jwenn posiblite pou yo fè avòtman san danje

Kit avòtman legal, kit li ilegal, medam yo gen dwa toujou gen pwoblèm pou yo fè avòtman nan bon kondisyon, swa paske sa koute twòp lajan, swa paske kote sa ka fèt la twò lwen, oubyen tou paske gen twòp regleman ki mete latwoublay nan tèt moun oubyen twòp pape pou moun ranpli.

Konsa, sa rès anpil, sitou pou malèrèz ak fanm ki pa abitye ak jan sistèm sante a mache. Malerezman, anpil kote sou latè, sèl fanm ki ka fè avòtman san pwoblèm, se fanm ki kapab avòte alèz, se fanm ki gen mwayen pou yo peye yon doktè prive.

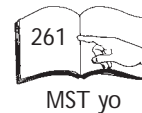
Lè n ap deside si n ap avòte, nou dwe gade si gen posiblite, nan zòn kote n ap viv la, pou fanm fè avòtman san danje. Nou dwe gade tou ki konsekans avòtman an, oubyen fè pitit la, ta gen sou lavi nou. Li ka bon tou pou n reflechi sou kesyon sa yo:

- Eske n ap ka pran swen timoun nan? Eske n ap jwenn ase lajan pou n okipe l'?
- Eske gwosès la mete lavi n an danje?
- Eske n gen yon mennaj oubyen yon mari ki vle pote kole avè n? Eske n ka reflechi ansanm avè l sou desizyon n ap pran an?
- Eske relijyon nou oubyen fanmi nou gen pwoblèm ak avòtman? Si se kon sa, Ki jan n ap santi n, si n fè avòtman?
- Ki jan avòtman an ap fèt? (Gade nan paj 248)
- Konbyen mwa gwosès la genyen?
- Eske n konn si n pa gen yon maladi seksyèlman transmisib (MST)?
- Pou kesyon MST a, gen plis danje pou yon jenn fanm selibatè ki gen yon mennaj tou nèf, oubyen tou pou yon fanm ki deja gen kèk siy MST. Si n santi n an danje, gade nan paj 263 (chapit sou MST yo). Nou gen dwa bezwen laswenyay anvan avòtman an.
- Ki konplikasyon avòtman an ka pote? (Gade paj 251, 252, ... 258)
- Ki kote nou ka kouri al chèche laswenyay, si gen konplikasyon? Ki jan yo ap mennen n ale?

Desizyon pou n fè avòtman an

► Si n pa ka jwenn posiblite pou n fè yon avòtman san danje, fòk nou ta wè si n ka bay pitit la nan adopsyon, si jamè lide sa a pa deranje nou oubyen pa deranje kominote n ap viv la.

Nan 4 paj k ap vini yo, n ap jwenn enfòmasyon ki ap pèmèt nou wè si gen metòd avòtman san danje nan kominote kote n ap viv la.

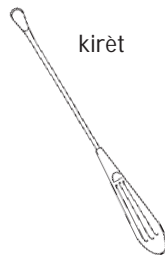
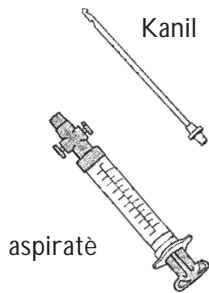
Si n ap ede yon fanm pran desizyon pou l avòte:

Manmzèl bezwen konsèy nan men moun ki pa p pase diyite l anba pye. Li bezwen moun pote kole avè l tankou zanmi pote kole ak zanmi. Fòk nou pa rakonte sekrè l bay ankenn lòt moun, sòf si li menm, li vle di yo sa.

M ap toujou ret zanmi w, kèlkeswa ki desizyon w pran.

Teknik avòtman san Danje

➤ *Petèt, nan kèk tan ankò, y ap ka sèvi ak medikaman pou avòtman plis kote sou latè. Epi, medam yo ap ka jwenn medikaman sila yo pi fasil.*

Men metòd yon travayè sante konpetan ka swiv pou li avòte yon fanm ansent:

Aspirasyon (A)

Operasyon sa a fèt ak yon tib espesyal ki rele kanil. Tib sa a pase nan vajen ak nan kòl matris fanm nan pou l rive nan matris la menm. Se ak sa a, travayè sante a “souse” anbriyon an. Operasyon an ka fèt san yo pa andòmi fanm nan, menm lè pou fanm nan pa soufri, travayè sante a konn fè kèk anestezi antre nan kòl matris la. Lè aspirasyon an fèt alamen, yo sèvi ak yon sereng espesyal. Si se pa alamen, yo itilize yon ti aparèy elektrik.

Teknik aspirasyon an se yon teknik ki senp epi san danje. Li dire anviwon 5 a 10 minit. An jeneral, yo fè operasyon konsa nan klinik kominotè, dispansè oubyen klinik prive. Metòd avòtman sa a pi fasil, lè fanm nan nan 3em mwa gwosès li, men yo konn fè l yon kras pi ta tou. Aspirasyon bay mwens konplikasyon pase dilatasyon ak kitaj (n ap jwenn eksplikasyon sou 2 teknik sa yo pi ba a).

Gen kèk kote, yo konn sèvi ak teknik aspirasyon an pou fè règ yon fanm vini, lè règ la an reta. Lè konsa, fanm nan ka pa menm konnen si l ansent ou si l pa ansent. Li konnen sèlman wè règ li an reta. Yo rele sa “regilasyon manstriyèl”.

Dilatasyon ak Kitaj (B)

Operasyon sa a fèt ak yon “kirèt”, yon ti zouti ki sanble ak kiyè. Se ak kirèt la travayè sante a grate matris fanm nan. Kon sa, kirèt la ki fèt espesyalman pou sa gen pou l antre nan matris la. Yon kirèt pi gwo pase yon kanil epi, kòm li file, fòk kòl matris la byen louvri (dilate). Se sa k ka fè fanm nan santi ti doulè.

Dilatasyon ak kitaj dire plis tan (anviwon 15 a 20 minit), yo pi fè mal, epi yo koute plis kòb pase teknik aspirasyon an. An jeneral, yo fè sa nan yon sal operasyon. Souvan, yo konn andòmi fanm nan.

Avòtman ak medikaman (avòtman medikal) (C)

Doktè ak travayè lasante gen remèd yo konn itilize pou yo fè yon fanm avòte. Men sa medikaman sa yo fè: yo fè matris la sere fò (kontrakte) epi pouse tibebe a deyò. Genyen ladan yo yo mete nan vajen an (yo pa mete yo nan matris la), gen lòt fanm nan vale, gen lòt tou se piki yo ye. Si yo byen chwazi remèd ki pou fè fanm nan avòte a, metòd sa a ka pi bon pase foure yon zouti andedan matris la. Lè yo mete yon zouti andedan l, matris la gen dwa blese gravman grav. Enfeksyon kapab mete pye tou.

Si n ap sèvi ak medikaman pou avòtman

- Pa janm sèvi ak yon medikaman, si n pa gen 100 % konfyans ladan l.
- Nou ka sèvi ak medikaman pou avòtman, sèlman si gen yon klinik oubyen yon lopital toupre. Konsa, depi san kòmanse koule sou nou, n ap ka kouri nan klinik nan oubyen nan lopital la. Epi, fòk klinik oubyen lopital la gen travayè sante konpetan ki ka netwaye matris nou, sizoka medikaman pou avòtman an pa bay rezilta.
- Kouri nan klinik la oubyen lopital la, depi san kòmanse koule, pou yo ka wè si matris nou debarase nèt. Si sa pa fèt, yo dwe fè aspirasyon oubyen kitaj pou nou, pou wete tousa k nan matris la. Si se pa sa, nou ka gen gwo konplikasyon ki ka gen move konsekans. (Si n rete ansent jiskaske n akouche, timoun nan ka fèt donmaje.)

Kèk medikaman yo itilize pou avòtman

1. **Mifepristòn** (RU-486, Grenn Franse). Nan kèk peyi, yo sèvi ak medikaman sa a pou fè fanm ki gen jiska 9 semèn gwosès avòte. Se sèlman nan kèk pwogram espesyal, nan klinik ak nan lopital kote yo kapab siveye fanm nan epi trete l si gen konpilasyon, yo bay medikaman sa a. 2 jou apre, y ap ba fanm nan yon lòt medikaman tankou, paregzanp, mizopwostòl. An jeneral, ak 2em medikaman sa a, avòtman an ap fin fèt nèt.
2. **Mizopwostòl** se yon medikaman yo trete ilsè nan lestomak avè l. Epi, yo pran l ansanm ak mifepristòn oubyen lòt medikaman pou fè avòtman. Yo ka sèvi ak mizopwostòl la tou sèlman pou kòmanse yon avòtman, men an jeneral, avòtman an pa p fini nèt. Konsa, fòk fanm nan jwenn laswenyay nan men doktè (oubyen lòt travayè sante), depi san kòmanse koule. Yo ka pran mizopwostòl la pandan 3 premye mwa (12 semèn) gwosès la. Li bay pi bon rezilta lè fanm nan prèske rive nan 12èm semèn gwosès li. Konprime yo fèt pou antre nan vajen fanm nan. Moun ka bwè yo.
3. **Metotreksat** se yon medikaman kont kansè. Men, yo konn pran l ansanm ak mizopwostòl pou fè avòtman. Li gen yon seri efè segondè ki chaje danje pou medam yo. Si l pa bay rezilta, timoun nan ka donmaje anpil. Jis jounen jodi a, espesyalis yo poko fin konn ki meyè fason pou moun sèvi ak metotreksat san danje, sitou nan rejyon kote pa gen aparèy modèn nan lopital yo.

ATANSYON

Suiv eksplikasyon sou mizo-pwostòl yo ak anpil atansyon. Si se pa sa, matris nou gen dwa fann epi ... lanmò!

➤ *Pou n jwen plis enfòmasyon sou medikaman sa yo, gade nan paj 508.*

Avòtman ki pa fin fèt nèt

Yon avòtman pa fin fèt nèt, lè matris fanm nan pa fin debarase nèt. Men siy yo:

- plis pase yon jou apre avòtman an, fanm nan kontinye senyen anpil.
- dapre lakranp anba ti vant,
- ti moso vyann ak glòb oubyen boul san ap soti nan vajen fanm nan.

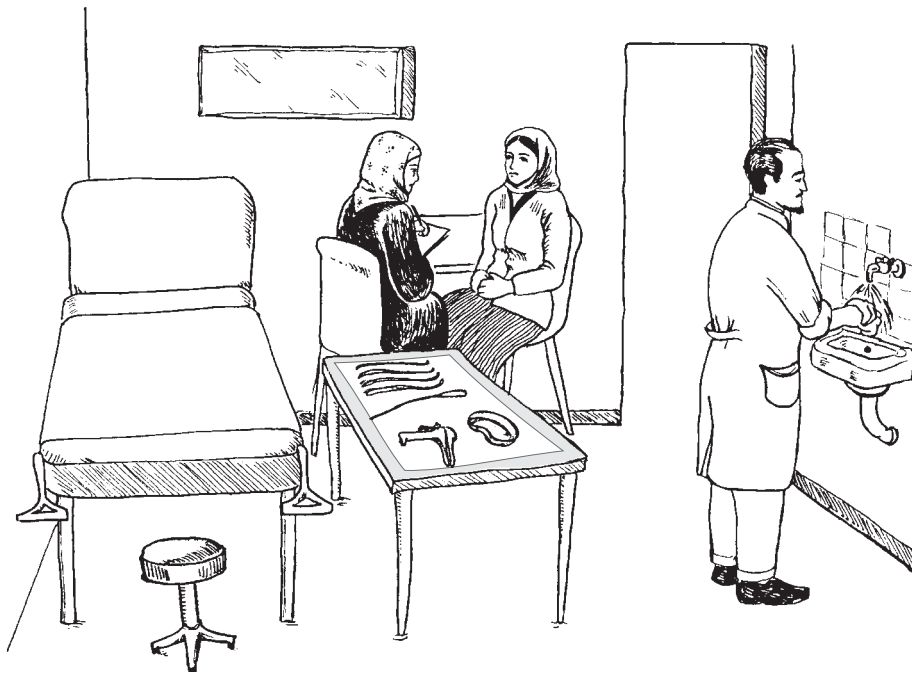
Lè sa rive, fòk nou kouri lopital touswit, pou yo ka debarase matris la nèt. Si se pa sa, nou gen dwa gen anpil konplikasyon malouk, epi nou ka menm mouri. Gade nan paj 249, n ap wè siyal danje apre avòtman yo.

KIJAN POU N KONNEN SI YON AVÒTMAN AP FÈT NAN BON KONDISYON

Li pa toujou fasil pou moun konnen si yon avòtman ap fèt nan bon kondisyon. Fòk nou eseye vizite chanm kote avòtman an pral fèt la, oubyen tou, nou gen dwa poze yon moun ki konn kote a deja kesyon sa yo:

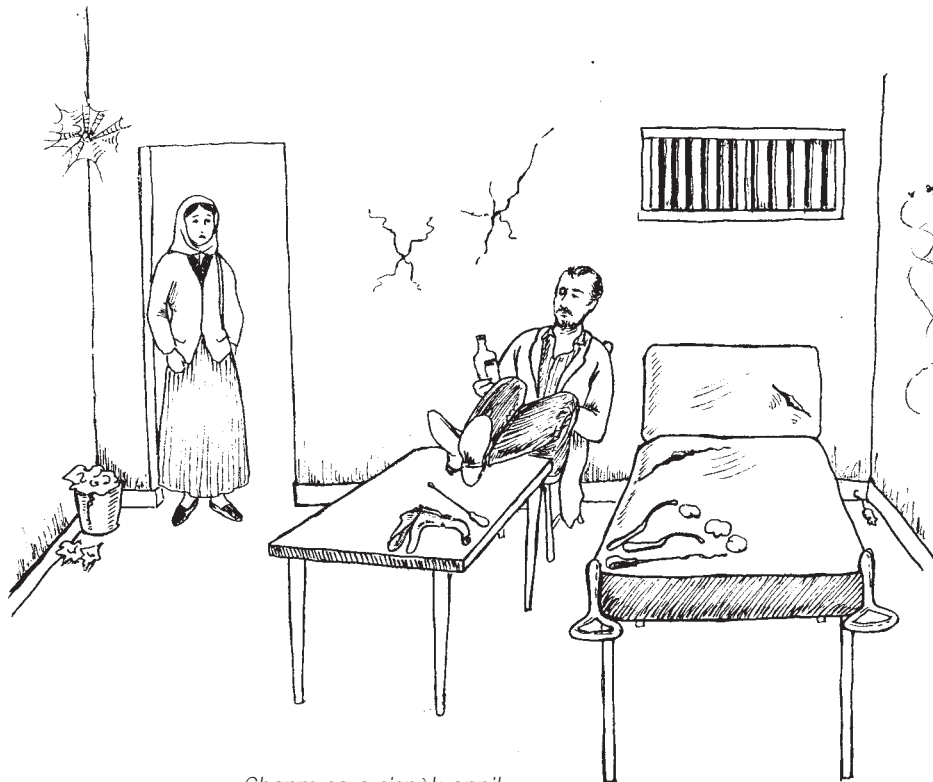
- **Èske w pa janm pran nouvèl fanm ki malad oubyen ki mouri apre yo te fin fè yon avòtman kote sa a?** Si moun nan reponn wi, chèche yon lòt kote pou n ale.
- **Ki moun k ap fè operasyon an?** Ki fòmasyon moun sa yo te pran? Doktè, enfimye, lòt travayè sante, fanm saj, yo tout gen dwa fè avòtman. Men si moun nan pa gen ankenn konpetans nan teknik avòtman san danje yo, epi si moun nan pa konn ki jan pou l anpeche enfeksyon, kapab gen gwo danje.

Avòtman an ap fèt menm jan an tou.

- **Èske chanm kote avòtman an ap fèt la pwòp?** Eske tout bagay nan plas yo? Si chanm nan sal epi an dezòd, avòtman an ap fèt, menm jan an tou.
- **Èske gen kote pou moun lave men yo?** Yon “travayè sante” ki pa gen kote pou l lave men l paka fè avòtman nan bon kondisyon liyèn, epi san danje.
- **Èske zouti yo sanble ak zouti ki nan paj 244 yo, oubyen èske yo sanble ak zouti moun itilize lakay yo oubyen vye zouti machòkèt ki fèt lakay?** Mòd zouti sa yo gen dwa blese epi enfekte yon fanm.
- **Kijan yo netwaye epi dezenfekte zouti yo?** Yo dwe dezenfekte zouti yo nan dezenfektan ki fò anpil oubyen fòk yo byen bouyi nan dlo, pou jèm mikwòb ki bay enfeksyon yo ka mouri.

- **Èske avòtman an pa p koute twòp lajan?** Si avòtman an ap koute tèt nèg, sa ka vle di se lajan sèlman ki enterese “travayè sante” a. Sante n pa enterese l.
- **Èske, anplis avòtman an, n ap jwenn lòt swen sante?** Yon bon travayè sante ap toujou bay fanm nan lòt sèvis li ka bezwen, tankou planin familyal, tretman kont MST ak prevansyon kont SIDA.
- **Ki kote y ap kouri avè n, sizoka gen yon pwoblèm pandan avòtman an oubyen apre l?** Yo dwe toujou gen yon plan tou pare pou kouri avè n lopital, si ta gen ka ijans.

Chanm sa a sispèk anpil.

ATANSYON!

Gen plis danje nan yon avòtman, si:

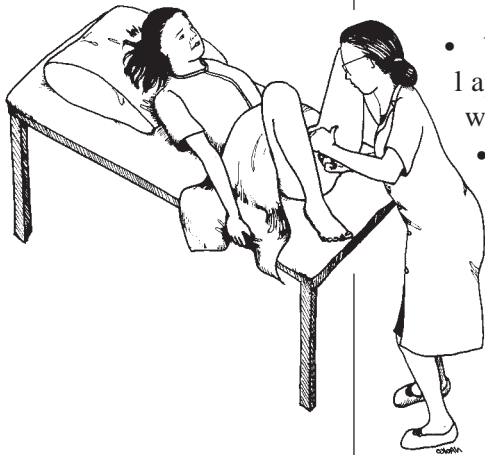
- nou gen plis pase 3 mwa gwosès (sa vle di, gen plis pase 3 mwa ki pase depi n te gen règ nou)
- vant nan kòmanse parèt.

Plis gwosès la rasi, se plis gen chans pou n fè fas devan konplikasyon apre avòtman an. Pou plis sekirite, apre plis pase 3 mwa gwosès, si n ap fè avòtman, fòk se nan yon klinik oubyen nan yon lopital ki gen aparèy espesyal ki fèt pou sa.

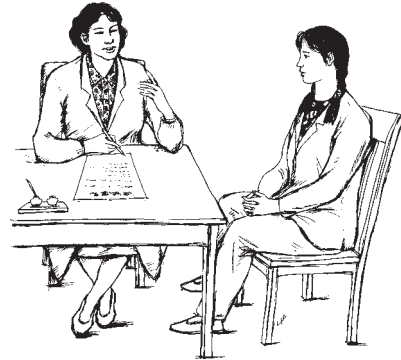
Kijan yon avòtman san danje dwe pase

➤ *Se pou n bwè anpil likid lavèy aavòtman an. Sa ap ede n refè pi vit.*

Avòtman nan bon kondisyon, sitou avòtman ak teknik aspirasyon, ka fèt ni nan sant sante, ni lopital. An jeneral, dilatasyon ak kitaj fèt lopital. Avòtman ak medikaman dwe fèt nan sant sante ak nan lopital ki gen zouti pou fè aspirasyon, dilatasyon ak kitaj. Nou dwe jwenn tou, nan sant sante ak nan lopital sa yo, travayè sante konpetan ki ka fè mòd operasyon sa yo. Pou n jwenn plis enfòmasyon sou metòd avòtman sa yo, gade nan paj 244.

Lè n al fè avòtman nan yon sant sante oubyen nan yon lopital, yo sipoze byen resevwa n epi trete n ak respè. Nou dwe jwenn yon psikològ ki pou fè yon ti pale avè n sou desizyon nou pran an, epi eksplike n ki jan avòtman an ap pase. Li dwe di n tou ki risk ki genyen.

N ap jwenn pi ba enfòmasyon sou jan yon avòtman san danje konn pase. Yon avòtman ki pa sanble ditou ak eksplikasyon sa yo ka chaje ak danje.

- Yo dwe mande n ki dènye fwa nou te gen règ nou. Yo dwe mande n tou si gen posiblite pou n ta gen yon MST. (Gade nan paj 263).
- Yon travayè sante dwe konsilte n. Nan konsiltasyon sa a, l ap gen pou l touche vajen nou ak anba ti vant nou pou l ka wè gwochè matris nou.
- Kit se avòtman ak teknik aspirasyon, kit se dilatasyon ak kitaj, n ap santi bon ti doulè anba ti vant pandan operasyon an. Men depi avòtman an fin fèt, n ap kòmanse gen soulajman.
- Apre avòtman an, yo dwe netwaye vajen nou (ak tout bout anba n) byen netwaye. Apre sa, yo dwe mete n pran repo. Fòk gen yon travayè sante ki rete la pou voye je sou nou pandan l è d tan kon sa.
- Fòk yo di nou ki sa pou n fè apre avòtman an, ki siyal danje pou n veye, ki moun pou n kontakte, sizoka gen komplikasyon.

Yon lòt bò, fòk gen yon travayè sante ki vin pale avè n sou metòd planin familyal yo. Nou gen dwa kòmanse suiv yon metòd planin menm jou nou fè avòtman an. Yo dwe ban n randevou tou pou n tounen pou konsiltasyon nan 1 oubyen 2 semèn.

Aprè yon avòtman, tout siy gwoès, tankou kè plen ak doulè nan tete, sipoze disparèt nan yon jounen. Si se pa sa, gwoès la kapab byen rete, swa nan matris nou, swa nan youn nan twonp Falòp yo (gwoès ekstra-iterin). **Pwoblèm sa a se yon ka ijan. Fòk nou kouri al wè yon travayè sante san pèdi tan.**

Aprè avòtman an, nou gen dwa santi ti fatig ak lakranp oubyen doulè anba ti vant pandan yon jounen. Nou ka kontinye bay ti san nan vajen nou pandan omwen 2 semèn. Men depi premye jou a fin pase, nou pa sipoze bay plis san pase sa nou konn bay, lè règ nou pa vin fò. Aprè yon avòtman, règ nou sipoze vini nòmalman nan anviwon 4 a 6 semèn. Sa gen dwa pran plis tan, si gwoès la te gen plis pase 5 a 6 mwa.

Si n pa t jwenn pèsonn pou n pale anvan avòtman an, li ta bon pou n chache fè ti koze ak yon moun kounye a. Lè n pataje santiman n ak yon moun nou fè konfyans, sa ka fè n santi n pi byen.

Kijan pou n pran swen tèt nou apre yon avòtman:

- Pou n pwoteje tèt nou kont enfeksyon, se pou n pran 100 miligram doksiklin, 2 fwa pa jou pandan 5 jou. Nou dwe kòmanse pran medikaman yo menm jou nou fè avòtman an. **(Si n ap ba timoun tete, pito n pran 500 miligram amoksiklin, 3 fwa pa jou pandan 5 jou.)**• Pa al fè lanmou epi pa fòwe anyen nan vajen nou toutotan san an pa gen omwen 2 jou depi l sispann koule.
- Si nou gen lakranp oubyen doulè anba ti vant, se pou n pran repo. Se pou n fè masaj sou vant nou ak yon boutèy dlo chò oubyen tou, nou gen dwa pran parasetamòl oubyen ibipwofèn (gade nan paj 482).
- Pou n ka jwenn soulajman ak doulè a ansanm ak pwoblèm senyen an, se pou n fè masaj souvan anba ti vant nou. Sa ap ede matris la dekonprese pou l pran gwoès nòmal li. Epi, sa ap fè n bay mwens san.
- Pou n ka refè pi vit, se pou n bwè anpil likid.
- Depi n santi n byen - an jeneral, apre yon jou - nou gen dwa rekòmanse travay nòmalman.

Aprè yon avòtman, se pou n kòmanse fè planin san pèdi tan. Si n pa pran prekosyon, nou gen dwa pran yon gwoès anvan règ nou vini.

Kisa k ap pase apre nou fin fè avòtman

➤ *Aprè yon avòtman, règ nou sipoze vini nòmalman nan anviwon 4 a 6 semèn. Men, 11 jou sèlman apre avòtman an, n ap ka pran yon gwoès ankò, si n pa fè atansyon.*

Siyal danje

Fòk nou chèche laswenyay ka doktè san pèdi tan, si n gen nenpòt nan siy sa yo:

- N ap bay anpil anpil san nan vajen (gade nan paj 251).
- Nou gen gwo lafyèv (gade “Enfeksyon”, paj 255)
- Nou gen gwo doulè nan vant (gade “Emoraji entèn”, paj 258, ak “Enfeksyon, paj 255)
- Nou santi n ap tonbe, n ap pèdi konesans (gade “Endispozisyon”, paj 254)
- N ap bay dlo blanch (oubyen jòn) ki pa santi bon nan vajen (gade “Enfeksyon, paj 255).

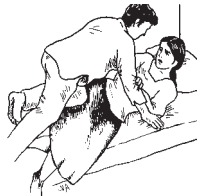
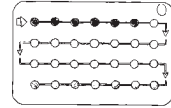
Planin Famlyal apre yon Avòtman

➤ An jeneral, yon fanm ki fèk sot fè yon avòtman se yon fanm ki pa t vle ansent. Yon moun gen dwa pwofite moman sa a pou fè manmzèl jwenn enfòmasyon sou metòd planin yo ak fason moun ka jwenn yo.

➤ Pou n jwenn plis enfòmasyon sou tout metòd planin sa yo, gade nan chapit sou “Planin Famlyal” la.

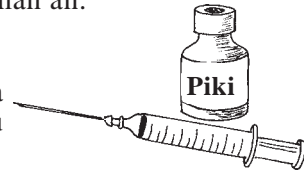
Aprè yon avòtman, nou gen dwa ansent touswit apre 2 semèn sèlman si n pa pran prekosyon. Anpil metòd planin pran yon ti tan anvan yo kòmanse bay rannman. Konsa, fòk nou pale ak yon moun ki konn kesyon an byen. Aprè sa, se pou n kòmanse suiv youn nan metòd sa yo prese prese:

- **Grenn planin:** Nou gen dwa kòmanse pran grenn planin menm jou avòtman an. Antouka, fòk nou pa tann plis pase yon semèn.

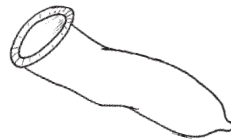

- **Esterilè:** Si n pa gen ankenn danje enfeksyon ki menase n, yon travayè sante gen dwa mete yon esterilè pou nou touswit apre avòtman an.

- **Piki planin:** Nou dwe pran premye piki a menm jou avòtman an, oubyen tou, nou ka tann yon semèn apre avòtman an.

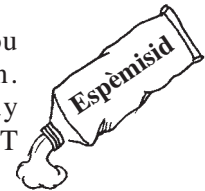

- **Enplan:** Nou ka mete enplan yon ti tan anvan avòtman an oubyen touswit apre. Nou ka tann tou yon semèn apre avòtman an.
- **Esterilizasyon fanm:** Si n poko gen 3 mwa gwosès, yo gen dwa tou fè operasyon esterilizasyon an pou nou pandan avòtman an oubyen touswit apre. Li enpòtan pou n pran desizyon sa a nan tèt poze. Esterilizasyon se yon operasyon ki fèt pou lavi diran.
- **Esterilizasyon gason:** Esterilizasyon pou gason ka fèt nenpòt lè epi l ap rete pou tout lavi. Fòk nou pran desizyon nan kè poze.

- **Kapòt:** Depi sou premye kontak seksyèl apre avòtman an, nou gen dwa kòmanse sèvi ak kapòt (kapòt fanm oubyen kapòt gason). Kapòt ap pwoteje n tou kont VIH/SIDA ak lòt MST yo.

- **Espèmisid:** Nou ka itilize espèmisid depi sou premye kontak seksyèl apre avòtman an. Espèmisid ki fèt ak nonoksinòl-9 yo bay pwoteksyon tou kont gonore ak klamidya, 2 MST ki frekan anpil.

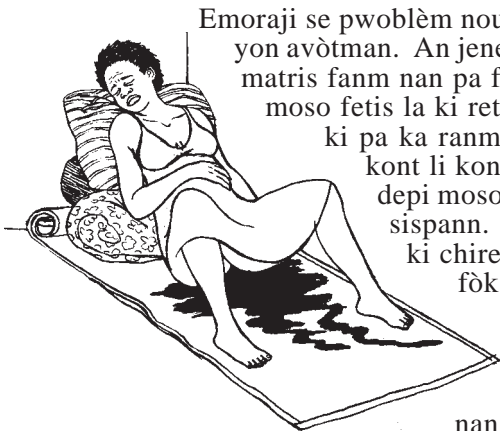
- **Dyafram:** Si n pa gen enfeksyon epi si n pa blese, nou gen dwa mete yon dyafram anvan oubyen apre avòtman an. Si nou mete espèmisid nan dyafram nan, n ap jwenn pwoteksyon tou kont gonore ak klamidya.

- **Metòd planin natirèl** (metòd “kontwòl glè sèvikal” ak metòd Ojino): Toutotan nou poko rekòmanse gen règ nou nòmman, metòd sa yo p ap ka bay rezilta.

Si yon fanm gen nenpòt nan siy danje apre avòtman yo, fòk li kouri al chèche laswenyay nan men doktè (oubyen lòt travayè sante). Li dwe kouri nan yon sant sante oubyen lopital pou l regle pwoblèm nan touswit. An jeneral, y ap oblije debarase matris la nè ak teknik aspirasyon an oubyen ak dilatasyon plis kitaj. Annatandan, nan 8 paj k ap vini yo, n ap jwenn enfòmasyon ki ka ede n, sizoka nou pa ta jwenn mwayen transpò touswit oubyen, si lopital la osinon sant sante a lwen anpil.

SI N AP SENYEN ANPIL NAN VAJEN

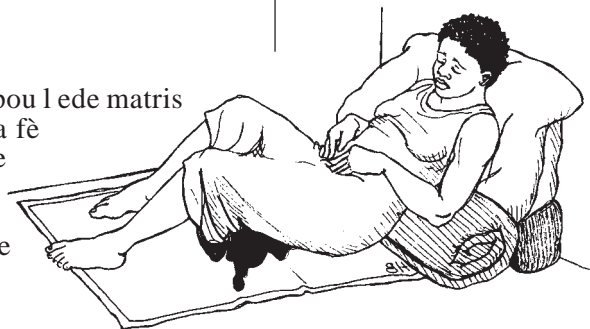
Emoraji se pwoblèm nou rankontre pi souvan apre yon avòtman. An jeneral, pwoblèm sa a parèt lè matris fanm nan pa fin debarase nè. Gen kèk moso fetis la ki rete ladan. Konsa, matris la ki pa ka ranmase kò l pou l fèmen pou kont li kontinye ap senyen. Souvan, depi moso fetis yo soti, emoraji a ap sispann. Pafwa tou se kòl matris la ki chire. Konsa, pou san an rete, fòk yo koud kòl matris la.

Yon fanm gen emoraji, si nan mwens pase 30 minit, san ki soti nan vajen li, yon san wouj vif, gentan plen yon kotèks, yon sèvyèt twal oubyen yon rad.

Gen danje tou, lè se yon ti filè san wouj vif k ap desann dousman men san rete. Ak yon pwoblèm konsa, fanm nan gen dwa pèdi yon kantite san trapde. Sa ka mete lavi li an danje. Si l pa gen posiblite pou l jwenn laswenyay nan men doktè (oubyen lòt travayè sante) touswit, fòk li eseye fè san an rete.

Pou san an ka rete

Yon fanm ki gen emoraji ka sèvi ak masaj pou l ede matris la ranmase kò l epi pou l fèmen. Manmzèl ka fè sa pou kont li oubyen tou li gen dwa mande yon lòt moun fè sa pou li. Antouka, se pou l fwote oubyen mase anba ti vant li byen fò. Pandan masaj la ap fèt, fanm nan dwe kouche sou do oubyen tou li ka rete akwoupi.

Si gen moso vyann ki bloke nan matris la oubyen nan kòl matris la, manmzèl ka pouse yo soti. Se pou l rete akwoupi epi l pouse menm jan ak lè l ap fè tata oubyen menm jan ak lè lap akouche.

Menm si teknik sa yo sanble y ap mache, **fòk fanm nan jwenn laswenyay nan men doktè touswit.** Manmzèl ap bezwen antibyotik epi- si sa poko fèt - fòk yo fin debarase matris la nè.

Konplikasyon nan Avòtman

➤ Lè konplikasyon apre avòtman yo jwenn tretman bonè, sa pwoteje n kont maladi, esterilite ak lanmò. Se pou n kouri chèche laswenyay, si n gen pwoblèm apre avòtman.
PA PEDI TAN!

ÈD IJAN LÈ N AP SENYEN TWÒP

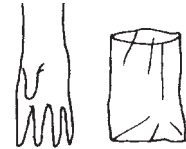
Travayè sante ak lòt moun ki gen fòmasyon pou yo fè yon egzamen basen, kapab fè operasyon sa a, etap apre etap, pou eseye bloke emoraji a, annatandan matris la debarase nèt.

ATANSYON! *Kòm matris la deja ouvè, sa danjere anpil, lè yon moun foure kèlkilanswa bagay la nan vajen li. Manmzèl gen dwa trape gwo enfeksyon. Kon sa, fòk nou pa foure anyen nan vajen an, sòf si nou devan yon emoraji ki mete lavi fanm nan an danje.*

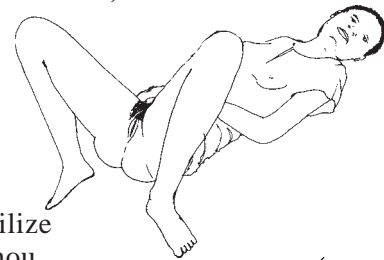

1. Lave men nou epi lave vajen fanm nan byen lave ak savon. Sèvi ak yon dlo pwòp.

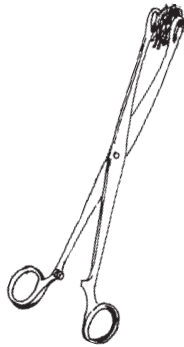
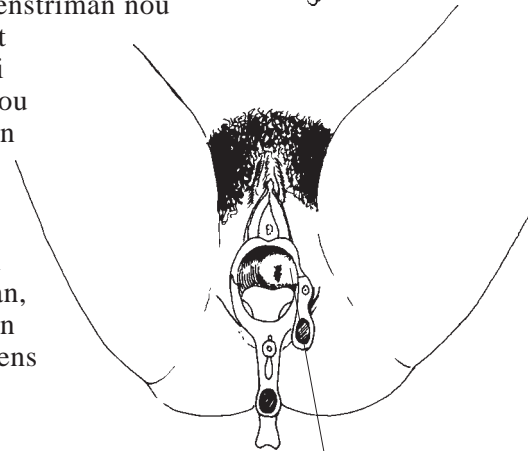
2. Mete, nan yon men, yon gan kawotyou (latèks) oubyen yon gan plastik. Si n pa jwenn gan, nou ka sèvi ak yon sache plastik, men, tankou gan yo, fòk sache a pwòp nèt. **Anvan men ki gen gan an antre nan vajen fanm nan, fòk li pa touche anyen menm.**

3. Fè fanm nan kouche sou do. Se pou l ekate pye l epi louvri janm li nèt. Ede l kalma.

4. Si n gen yon espekoulòm esterilize (nou ka jwenn tout enstriman nou bezwen yo nan bwat zouti pou esterilè, si nou gen youn), se pou n fè l antre nan vajen fanm nan pou n ka wè ouvèti matris la byen. Si n wè ti moso vyann oubyen glòb oubyen boul san, eseye pran yo ak yon fòsèp oubyen yon pens esterilize. Rale yo

Se pou n wete tout ti moso vyann ki nan kòl matris la ak yon fòsèp esterilize (sa vle di, yon fòsèp ki pa gen mikwòb sou li).

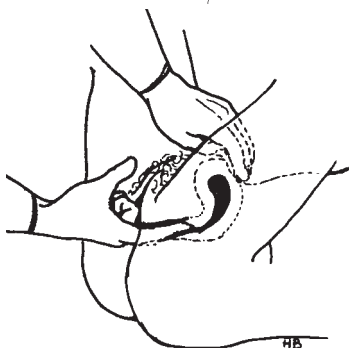
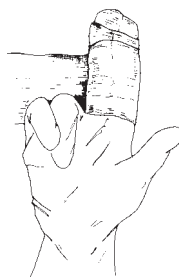
5. Si n pa gen espekoulòm, eseye antre men ki gen gan an nan vajen an. Kòmansè ak yon sèl dwèt epi, apre sa, nou ka sèvi ak 2 dwèt.

Kòl matris la, sa vle di kote louvri nan vajen a.

6. Chèche kòl matris la. Li pi fèm epi li pi swa pase rès po arebò yo. Li sanble ak desen sa a epi, se prèske menm gwosè a li ye.

7. Pase dwèt nou nan ouvèti matris la pou n wè si pa gen moso fetis ki kole nan ouvèti kòl la. N ap santi moso fetis sa yo anba dwèt nou tankou yon vyann ki mou. Eseye rale yo tou dousman. Si yo twò glise, wete men nou epi vlope 2 dwèt ak twal-gaz esterilize oubyen ak yon moso twal ki te deja byen bouyi nan dlo. Rekòmanse rale ti moso vyann yo tou dousman.
8. Lè n fin wete ti moso vyann yo, antre men ki gen gan an nan vajen fanm nan, ak 2 dwèt anba matris la. Fwote oubyen mase vant li ak lòt men an pou san an ka rete. Matris la sipoze chita nan mitan 2 men nou.
9. Bay fanm nan yon piki ègometrin (0,2 miligram) nan yon misk ki gwo, tankou, paregzanp, nan dèyè oubyen nan kuis. Apre fè l pran yon grenn ègometrin (0,2 miligram), oubyen ba l yon piki ègometrin (0,1 miligram), chak 4 è pandan 24 è.
10. Pou n pwoteje manmzèl kont enfeksyon, ba li antibyotik kont enfeksyon lejè san pèdi tan (gade nan paj 255). Kòm matris la ouvè, mikwòb ka antre san pwoblèm. Konsa, gen gwo danje enfeksyon.
11. Si fanm nan pa nan dòmi, fè l pran sewòm oral. Si l pèdi konesans, gade nan paj k ap vini an.
12. Kouri avè l lopital touswit, menm si nou kwè tout ti moso chè yo soti, menm si san an sispann koule. Matris la gen dwa poko fin debarase nèt. Si san an pa sispann koule, kontinye mase anba ti vant fanm nan, pandan n ap mennen l lopital la.

Aprann bay piki

**BWOTE L
LOPITAL!**

Lè pa gen travayè sante ki pou ban n kout men

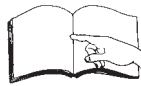
Si n gen emoraji apre yon avòtman epi n eseye suiv konsèy nan paj 251 yo pou n fè san an rete, nou kapab tou eseye wete ti moso vyann ki kole nan kòl matris nou pou kont nou.

Pou kòmanse, se pou n lave men nou byen lave ansanm ak tout vajen nou ak savon. Fòk nou sèvi ak dlo pwòp. Apre, se pou n akwoupi pou n pouse tankou lè n ap fè tata oubyen tankou lè n ap akouche. Apre sa, se pou n suiv tout eskplikasyon nou jwenn pi wo a, nan nimewo 6 ak 7. Lè n fin wete ti moso vyann yo, se pou n fè masaj anba ti vant nou (gade nan paj 251). Nou dwe toujou al chèche laswenyay ka doktè (oubyen travayè sante), menm si nou senyen mwens.

DANJE! Yon fanm gen dwa senyen jiskaske l'ENDISPOZE. Li ka menm pèdi lavi l. Fòk yo pote l lopital touswit.

sewòm oral, 536
sewòm rektal, 537

BWOTE L LOPITAL!

ENDISPOZISYON

Endispozisyon se yon sitiyasyon malouk ki ka mete lavi yon fanm an danje, lè fanm sa a pèdi twòp san. Emoraji entèn (emoraji andedan kò a) ka lakòz endispozisyon tou.

Men siy ki ka fè n wè lè yon moun endispoze:

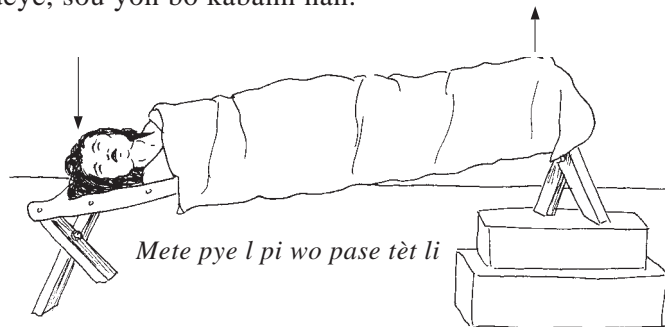
- Kè a ap bat vit vit, plis pase 110 batman nan yon minit.
- po fanm nan blenm (si se pa yon moun nwa) li frèt epi li mouye.
- anndan pòpye yo, bouch fanm nan ansanm ak pla men l tou blanch.
- souf fanm nan wo; nan yon minit, li rale souf plis pase 30 fwa.
- li pa konn kote l ye osinon li pèdi konesans.

Si fanm nan poko pèdi konesans, se pou n:

- Mete l kouche. Fòk pye li pi wo pase tèt li.
- kouvri l ak yon dra oubyen kèk rad.
- fè l bwè kèk ti gòje dlo oubyen sewòm oral tanzantan, si l kapab.
- Ede l rete trankil.
- Kòmanse ba l yon sewòm nan venn (zegwi laj) oubyen yon sewòm rektal (nan dèyè), si n konn ki jan pou n fè sa.

Si fanm nan deja pèdi konesans, se pou n:

- Mete l kouche sou kote, tèt ba, pye anwo. Fòk tèt la panche dèyè, sou yon bò kabann nan.

- Pa bliye mete pye li pi wo pase tèt li.
- Rale lang li devan ak dwèt nou, si n santi l ap toufe.
- **Netwaye bouch li touswit, si l vomi.** Pa bliye mete tèt li ba. Pa bliye panche tèt la dèyè, sou yon bò kabann nan, pou manmzèl pa rale vomi li nan poumon l.
- Pa kite l pran anyen nan bouch - ni manje, ni bwè - toutotan l poko gen inè d tan depi l reprann konesans.
- Kòmanse ba l yon sewòm nan venn ak yon zegwi laj oubyen yon sewòm rektal, si n konn ki jan pou n fè sa (gade nan paj 537).

Pa rete tann yon travayè sante. Mennen fanm nan lopital touswit. Fòk li jwenn laswenyay nan men doktè (oubyen travayè sante) san pèdi tan!

ENFEKSYON

Si fanm nan fè enfeksyon, gen plis chans pou enfeksyon an se yon ti **enfeksyon lejè**, lè avòtman an fèt anvan 3èm mwa gwosès la (sa vle di, anvan manmzèl gen 12 semèn depi l pa wè règ li).

Yon enfeksyon grav se yon enfeksyon ki gen tan gaye nan san moun ki enfekte a (septisemi). Yon fanm gen plis chans pou l trape yon enfeksyon grav, lè avòtman an fèt apre 3èm oubyen 4èm mwa gwosès la, oubyen tou, lè matris la te blese pandan avòtman an. Gen gwo gwo danje nan yon septisemi (enfeksyon jeneralize). Sa ka lakòz fanm nan pèdi konesans.

Yon fanm ka enfekte paske:

- yo te foure nan matris li yon men oubyen yon zouti ki pa t fin pwòp.
- matris la pa t fin debarase nèt epi rèz moso vyann ki rete yo vin enfekte.
- manmzèl te deja gen yon enfeksyon anvan avòtman an.
- matris li te pèse pandan avòtman an.

Siy enfeksyon lejè:

- lafyèv (ki pa twò cho)
- ti doulè nan vant

Tretman enfeksyon lejè:

Pou yon ti enfeksyon lejè pa vin grav, fòk li jwenn tretman touswit. Medikaman pi ba yo ap bay bon rannman. Men, kòm se plizyè kalte mikwòb ki lakòz enfeksyon apre avòtman, yon sèl medikaman pou kont li p ap sifi. Si n pa ka jwenn medikaman pi ba yo, se pou n chèche, nan “Paj Vèt yo”, lòt medikaman ki bon tou. **Si fanm nan ap bay timoun tete**, lè l trape enfeksyon apre avòtman an, se yon lòt tretman pou enfeksyon nan matris apre akouchman (gade nan paj 97).

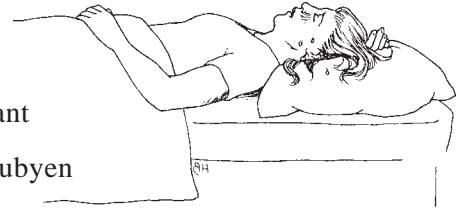

Medikaman pou ti enfeksyon lejè apre avòtman

Medikaman	Ki kantite pou fanm nan pran	Kijan epi ki lè pou l pran yo
Pran tou de medikaman yo:		
amoksisilin	3 gram	vale tout yon sèl kou
Ak		
doksisiklin	100 miligram	vale 1 2 fwa pa jou pandan 10 jou
ENPOTAN! Si, nan 48 è d tan (2 jou depi fanm nan ap pran medikaman yo), lafyèv la pa tonbe, fòk manmzèl kouri al chèche laswenyay nan yon sant sante.		

Siy enfeksyon grav:

- gwo lafyèv frison
- doulè nan misk, feblès ak fatig
- vant anfle, vant rèd, doulè nan vant
- vajan an ap bay yon dlo blanch (oubyen dlo jòn) ki gen move lodè.

**BWOTE L
LOPITAL!**

Tretman enfeksyon grav:

- **kouri ak fanm nan touswit nan yon sant sante oubyen lopital**
- kòmanse fè l pran medikaman pi ba yo, menm si nou deja sou wout lopital. Si manmzèl ka vale, ba l medikaman yo ak bon kou dlo:

Medikaman pou enfeksyon grav apre avòtman

Medikaman   Ki kantite pou fanm nan pran   Kijan epi ki lè pou l pran yo

Pran tou 3 medikaman yo:

amoksisilin..... 3 gram .....Vale tout yon sèl kou

Ak

doksisiklin .....100 miligram .....Vale l 2 fwa pa jou jiskaske nou rive lopital

Ak

metwonidazòl.....500 miligram .....Vale l 3 fwa pa jou jis nou rive lopital

Lè fanm nan pa ka vale, se pou n ba l medikaman nan paj 257 yo, si n konn bay piki oubyen medikaman nan venn. Men pa pèdi tan. **Mennen fanm nan al pran laswenyay ka doktè oubyen lopital prese prese. Fòk li jwenn tretman touswit.**

TETANÒS

Yon fanm ki gen swa yon enfeksyon, swa yon maleng k ap senyen apre l fin fè avòtman, gen dwa trape tetanòs trapde, sitou si yo te fourè yon objè oubyen yon zouti sal nan matris li. Fòk li pran yon sewòm antitetanik touswit (gade nan paj 515).

Piki pou enfeksyon grav apre avòtman

ENPÒTAN Toutotan fanm nan poko pase 2 jou (48 tè) san lafyè, fòk li pran piki entravenez (piki nan venn) oubyen entramiskilè (piki nan misk).

- Chwazi youn nan kare ki pi ba yo epi bay fanm nan tout medikaman (piki) ki nan kare sila a.
- Si, apre yon jou (24 trè), fanm nan toujou gen lafyè, chanje kare, sa vle di chwazi yon lòt gwoup medikaman.
- Apre 2 jou (48 tè) san lafyè, fanm nan gen dwa pran medikaman nan bouch (gade kare ki anba paj sa a).
- Pou n jwenn plis enfòmasyon sou medikaman yo, gade “Paj Vèt” yo.

Tretman nimewo 1 (pi bon an): Ba fanm nan tout (3) medikaman yo

Medikaman:	Ki kantite:	Kilè epi kijan:
benzilpenisilin	5 milyon inite	4 fwa pa jou, EV
jenntamisin	80 mg pou pre- mye dòz la, 60 mg pou chak lòt dòz yo	3 fwa pa jou, EM
metwonidazòl	1 gram	2 fwa pa jou, swa nan bouch, swa nan venn

Tretman nimewo 2: Ba fanm nan tou 2 medikaman yo

Medikaman:	Ki kantite:	Kilè epi kijan:
doksisiklin.....	100 mg.....	2 fwa pa jou, swa nan bouch, swa EV
metwonidazòl	1 gram pou pre	2 fwa pa jou, oubyen EV, oubyen nan bouch

Tretman nimewo 3: Ba fanm nan tou 2 medikaman yo

Medikaman:	Ki kantite:	Kilè epi kijan:
benzilpenisilin.....	5 milyon inite	4 fwa pa jou, EV
Kloramfenikòl	1 gram pou pre-	4 fwa pa jou, EV

Apre 2 jou (48 tè) san lafyè, fè fanm nan bwè medikaman sa a:

Medikaman:	Ki kantite:	Kilè epi kijan:
doksisiklin.....	100 mg.....	2 fwa pa jou, pandan 10 jou nan bouch

Si fanm nan ap bay timoun tete, se pou l bwè amoksisilin pito (nan plas doksisiklin nan), 500 mg, 3 fwa pa jou, pandan 10 jou.

SI N AP PÈDI KONESANS

Si n santi n ap pèdi konesans, nou kapab byen pral gen pwoblèm chòk apre avòtman. Se swa emoraji, swa gwo blese nan kò nou, oubyen enfeksyon ki ka lakòz chòk apre avòtman. Chache nan paj 254 siy ak tretman pwoblèm sa a. Si yon fanm pèdi konesans epi l revni touswit, epi li pa montre ankenn siy chòk, se pou n fè l bwè anpil likid epi se pou n kontinye suiv manmzèl ak anpil atansyon.

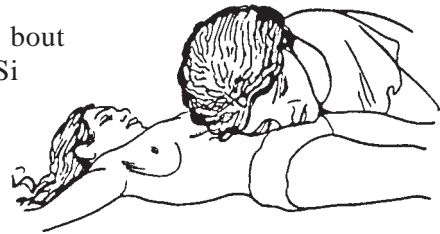
BLESE ANDEDAN KÒ A (BLESE ENTÈN)

Anpil fwa, medam yo gen pwoblèm sa a lè yon zouti pwenti rive pèsè matris yo. Yon mòd zouti konsa ka domaje tou lòt pati nan kò a, tankou twonp Falòp yo, ovè yo, trip yo ak vesi a.

Lè yon fanm blese nan kò l, li gen dwa gen gwo emoraji entèn, men li ka prèske pa bay san nan vajen li.

Siy (fanm nan ka gen kèk nan siy sa yo oubyen tout ansanm):

- vant rèd, vant di tankou yon bout bwa. Vant nan pa p bouyi. Si n mete zòrèy nou sou li, nou pa p tande ankenn son
- gwo doulè oubyen lakranp nan vant
- lafyèv
- kè plen ak vomisman
- doulè nan yon zepòl oubyen nan tou 2 zepòl yo

Koute sin tande bwi gaz

**BWOTE L
LOPITAL!**

Tretman:

- Pa pran tan pou n kouri ak fanm nan lopital oubyen nan yon klinik kote yo ka fè l operasyon. Fòk yon chirijyen rezoud pwoblèm nan san pèdi tan. Si se pa sa, fanm nan ka trape yon enfeksyon, li ka gen chòk, li gen dwa menm pèdi lavi l.
- Pa kite fanm nan bwè ni manje anyen - menm dlo li pa dwe bwè - sòf si l ap pran plis pase 12 è d tan anvan l rive nan yon sant sante. Lè sa a, se pou n ba l dlo a ti gout pa ti gout sèlman. Oubyen tou nou ka fè l souse yon moso twal ki tranpe nan dlo.
- Si l bay siy chòk, se pou n suiv tretman pou sa a (gade nan paj 254). Fòk nou pa kite anyen bloke bouch li. Fòk nou fè tout sa n kapab, pou l ka respire nòmalman.
- Fè fanm nan pran medikaman pou enfeksyon grav yo (gade nan paj 257), men se sèlman piki oubyen EV nou ka ba li. Si gen posiblite, bay manmzèl yon sewòm antitetanik (gade nan paj 515)

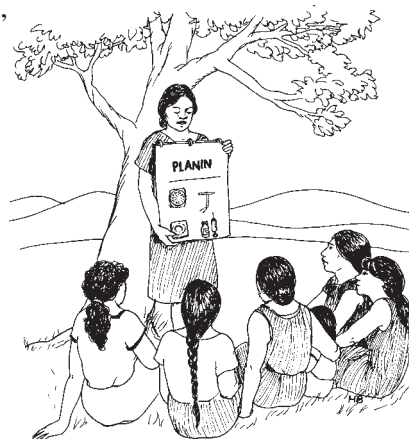
Men kèk bagay nenpòt fanm oubyen gwoup fanm ka fè nan yon kominote pou bare wout maladi ak lanmò avòtman ka lakòz:

- Fè mesye yo, medam yo ansanm ak tout kominote a konprann ki jan planin familyal ka elimine bezwen fè avòtman. Chèche pran fòmasyon pou n ka ede fanm nan kominote a fè planin.
- Fè fanm ak demwazèl nan kominote a konnen ki danje ki genyen nan avòtman nan move kondisyon.
- Vizite moun nan kominote a ki konn fè avòtman, pou n konnen si pa gen danje nan avòtman sa yo.
- Chache enfòmasyon sou konplikasyon nan avòtman epi chache konnen kisa pou n fè pou pwoblèm sa yo. Chache konnen tou ki kote pou n kouri ak yon fanm nan kominote a pou tretman ijan, si manmzèl gen pwoblèm konplikasyon apre avòtman.
- Chache konnen ki moun ki ta ka transpòte yon fanm lopital pou tretman ijan, si manmzèl gen pwoblèm. Si pa gen anbilans, èske gen moun nan kominote a ki gen machin oubyen kamyon? Sere kèk galon gazolin oubyen gazòy an diplis pou ka ijan yo.
- Konsève yon ti kantite nan chak medikaman ki nan paj 484 yo nan yon famasi oubyen yon klinik ki nan bouk la, pou n ka trete pwoblèm ijan apre avòtman.

Men kèk lòt konsèy pou travayè sante yo:

- Chèche pran fòmasyon pou n ka suiv teknik aspirasyon an (MVA), pou n ka trete fanm k ap souffri ak pwoblèm konplikasyon apre avòtman. Petèt, gen yon espesyalis nan lopital kominote a ki ka ba travayè sante yo fòmasyon. Pa fè avòtman, si n pa t pran fòmasyon pou sa, oubyen tou si n pa gen enstriman pou n fè yon avòtman nan bon kondisyon, san danje.
- Krewe yon òganizasyon travayè sante nan kominote a, pou n ka pale ak otorite yo sou danje ki genyen nan avòtman nan move kondisyon. Menm nan peyi kote avòtman pa legal, fanm ta dwe jwenn tretman pou konplikasyon apre avòtman, pou yo pa al pèdi lavi yo mal.

Prevansyon kont avòtman nan move kondisyon

Seminè sou planin familyal ka fè medam yo pa janm bezwen fè avòtman

➤ *Fòk nou ankouraje medam yo chache tretman, lè yo trape maladi apre yon avòtman. Fòk yo pa eseye kache pwoblèm nan.*

Nou dwe pou n janti ak fanm ki bezwen èd nou

Anpil fanm konn pa ka jwenn laswenyay, oubyen tou yo konn sibi move tretman, lè y ap chache èd apre yon avòtman. Gen kèk fanm ki konn resevwa jouman nan men kèk malandren oubyen tou, travayè sante malpouwont konn refize ba yo laswenyay, pou “pini” yo, poutèt yo te fè avòtman. Kèlkeswa kwayans pèsonel nou, fòk se ak konpasyon nou pran swen fanm ki fè avòtman, olye n kondane yo. Anpil nan nou ta ka pran yon gwosès sanzatan, nan yon moman nan lavi a. Trete lòt fanm menm jan nou ta renmen yo trete n oubyen menm jan nou ta renmen yo trete pitit fi nou.